

HØRINGSSVAR JUSTERINGER AV HOVEDGUDSTJENESTE OG ALMINNELIGE BESTEMMELSER Fra Elverum menighetsråd

Høringstema 1 Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten

1a. Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

Elverum menighet har 20 års erfaring med reformarbeid knyttet til gudstjenesten. I kjølvannet av «Elverumprosjektet – en hellig, allmenn kirke» (1998-2002) som arbeidet med folkekirketeologi og liturgiarbeid, ble menigheten del i utprøvinger knyttet til liturgireformarbeidet. Senere var Elverum menighet forsøksmenighet før 2011-liturgien. Vi har noen erfaringer og resultater over flere år enn KIFO-rapporten viser til, som det kan være interessant å vise til i denne sammenhengen.

Reformbehovene som hadde utviklet seg ble formulert i tre kjernebegrep: stedegengjøring, involvering og fleksibilitet. Dette er et uttrykk for at vi trenger gudstjenester som står i samspill med tid og rom. Vi har over lengre tid i Elverum registrert endringer i folks kirkevaner. Endringen består kort oppsummert i at bredden av gudstjenestedeltakere øker, men frekvensen avtar. Folk er mer utvelgende og går mer ved anledning enn av vane. Folk kommer når gudstjenesten berører livet direkte.

Elverum menighetsråd har i sin årsrapport de siste 20 årene pekt på at gudstjenester som direkte berører folks livserfaringer er svært godt besøkt, og at besøkstallet på disse gudstjenestene til dels er økende. Dette gjelder selvfølgelig gudstjeneste med dåp og hvor barn og unge medvirker, men også konfirmasjonstidens gudstjeneste, allehelgen og jul. Elverum menighet har i disse årene arbeidet strategisk med dette, og søkt å utvikle flere gudstjenester knyttet til årstid, hendelser, anledninger – og også søkt samarbeid med aktører i lokalsamfunnet (speidere, kor, dansegruppe, sanitetsforeningen, Hagelaget osv.) Gudstjenestereformen kjennetegnes ved at den åpner opp for en liturgi som forholder seg til tid og rom, som stimulerer til stedegengjøring og legger til rette for kontekstuelle gudstjenester. Sammen med en økt vekt på involvering av medliturger og andre medvirkende i gudstjenesten, og et bevisst arbeid med kvalitet og dynamikk både i de liturgiske valg som gjøres og i selve gjennomføringen, mener vi å kunne vise at gudstjenestereformen har bidratt positivt til å øke både kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten. De godt over 100 konfirmantene i menigheten deltar som medliturger på de fleste gudstjenester gjennom skoleåret. De har fått god veiledning, og er en berikelse for gudstjenestelivet i menigheten. I Elverum menighet er det ofte dåp, og det er nattverd på de fleste gudstjenester. Det er likevel sjelden gudstjenester varer mer enn 60 minutter. God planlegging og gjennomføring, uten for mye ekstra prat eller unødvendige pauser eller tillegg i liturgien, gjør dette mulig med dagens ordning.

Vi har gode erfaringer med å arbeide strategisk og systematisk langs de linjene som styrker menneskers tilhørighet til kirken sin, og sammenhengen mellom livserfaringer og gudstjenesteliv.

Gudstjenestebesøket i Elverum menighet har i 20-årsperioden 1995-2014 gått opp med 35, 2%! Økningen svarer til 1,8% pr år. (Tilsvarende tall for Norge er en nedgang med 13%, eller 0,7% pr. år)

1b. Hva har fungert godt, og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

Det har fungert godt å fjerne den individualistiske syndsbejennelsen i starten av gudstjenesten, og legge en ny syndsbejennelse før forbønnen. I Elverum menighet er det ofte dåp i begynnelsen av gudstjenesten, og del 1 Samling har fungert godt. I Elverum har vi etter godkjenning fra biskop benyttet oss av kirkeårsrelaterte samlingsbønner (se svar til høringstema 3). Vi har ikke erfaring med «Dagens bønn».

Innføring av prosesjon både ved inngang og utgang, samt evangelieprosesjon har vært en berikelse. Vi ser også en endring i folks forhold til nattverden, som sterkere fokuserer nattverden som et fellesskapsmåltid. Nattverd på de fleste gudstjenester, barns deltakelse og intinksjon som utdelingsmåte har senket terskelen og gjort den mer allmenn og tilgjengelig.

Vi hadde gode erfaringer med bruk av alternativ liturgisk musikk på Kyrie og Gloria, men støtter den innstramning av liturgisk musikk som Kirkemøtet har fattet. Stedegengjøring har i for stor grad blitt oppfattet som særegne lokale varianter og valg, gjerne besluttet ut i fra «smak og behag», i stedet for en forståelse av stedegengjøring som gudstjenester formes av tid og sted knyttet til anledning (kontekstuelle gudstjenester). Det var en svakhet at liturgiske ledd som menigheten var aktivt deltakende i, hadde for mange alternativer, og varierte fra sted til sted. Vi støtter i hovedsak de justeringer som har skjedd med liturgisk musikk, og de justeringer knyttet til menighetens deltakelse i dette forslaget til justeringer av hovedgudstjenesten.

1c. Hvilke av de momentene som er nevnt overfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet fremover?

- Betydningen og forståelsen av stedegengjøring som kontekstuelle gudstjenester.
- Betydningen av å jobbe strategisk og kvalitativt med involvering.
- Arbeide med gudstjenestens dynamikk. Dette utfordrer spesielt prester og kantorer til fortsatt kvalitativt utviklingsarbeid i samarbeid med ansatte og frivillige.
- Gudstjenestens samlingsdel.

1d. Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

Det er viktig at de justeringer og innstramninger som nå foretas, ikke stenger for liturgisk utviklingsarbeid og mulighet for utprøving. Liturgien formes kontinuerlig i samspill med menigheten, og den tida og stedet den er en del av.

Høringstema 2 Almennlige bestemmelser for hovedgudstjenesten

Høringstema 3 Justering i hoveddel 1. Samling, ledd 1-8

3a Ledd 1 Forberedelse

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

3b Ledd 1 Forberedelse

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

3c Ledd 2 Inngangssalme

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

3d Ledd 3 Hilsen

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

3e Ledd 4 Samlingsbønn

Elverum menighetsråd er ikke enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd. Elverum menighetsråd går inn for en innledende obligatorisk samlingsbønn.

Samtidig vil vi understreke at det er behov for på ny å se på samlingsbønnenes utforming og sikte. Elverum menighet har i forsøksperioden før 2011, og etter at lokal grunnordning 2011 ble godkjent benyttet særskilte samlingsbønner. Disse er kirkeårsbaserte og noen av dem er inspirert fra Svenske Kyrkan. De har et annet preg enn dagens alternativer. Vår erfaring er at disse samlingsbønnene som har vært i bruk i våre menigheter i over 10 år har vist slitestyrke og fungerer godt. De ivaretar et liturgisk bønnespråk som både er høytidsstemt og livsnært, med ord som er både symbolske og konkrete. Fokuset i bønnene våre er ikke så mye «fra de mange *vi* til et felles *oss*», men «menigheten i takk og bønn framfor Guds ansikt». Dette perspektivet i varetar på en bedre måte intensjonen om samling. (Bønnene er vedlagt)

3f Ledd 5 Syndsbekjennelse

Elverum menighetsråd mener at syndsbekjennelsen i all hovedsak bør plasseres i forbindelse med forbønnen, ledd 16. Siden dette er et ledd som menigheten skal delta aktivt i, bør antall alternative syndsbekjennelser være færre, eller man bør anbefale en til normalbruk.

Vi støtter forslaget til innledning til syndsbekjennelsen.

3g Ledd 6 Bønnerop Kyrie

Elverum menighetsråd slutter seg til justeringen

3h Ledd 7 Lovsang Gloria

Elverum menighetsråd slutter seg til justeringen

3i Ledd 8 Dagens bønn

Elverum menighetsråd er usikre på om Dagens bønn skal være obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og har ingen erfaring med dette.

3 j. Eventuelt andre kommentarer

-

Høringstema 4: Justering i hoveddel II. Ordet, ledd 9-17

4a Ledd 9 Første lesning og Ledd 11 Andre lesning

Elverum menighetsråd støtter at menighetssvaret etter første og andre lesning tas bort.

4b Ledd 10 Bibelsk salme

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

4c Ledd 12 Evangelium

Elverum menighetsråd støtter at Halleluja-omkved blir et fast ledd, og ellers de justeringer som foreslås. Vi foreslår samtidig at det også blant Halleluja-omkvedene, hvor menigheten er aktivt deltakende, anbefales en av omkvedene til normalbruk. Vi vil foreslå Halleluja-omkved av Harald Gullichsen (som i dag ikke er blant alternativene i Norsk salmebok).

4d Ledd 13 Preken

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

4f Ledd 15 Salme

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

4i Ledd 17 Forbønn for kirken og verden

Elverum menighetsråd støtter presiseringen av at bønnevandringen er en del av forbønnen og ikke del av nattverden. Elverum menighetsråd vil samtidig peke på at det må ved enkelte store gudstjenester åpnes for å samle inn menighetens takkoffer ved utgangen.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III. Nattverd ledd 18-21

5a Kommentar til nattverdpraksis

I Elverum menighet praktiseres ved nesten alle gudstjenester nattverd med intinksjon. Dette har styrket nattverden med større deltakelse og preg av fellesskapsmåltid, og gjort nattverden mer tilgjengelig for alle.

5b Kommentar til ordene som er foreslått

Elverum menighet støtter de vurderinger som er gjort.

5c Ledd 18 Forberedelse av måltidet

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

5d Ledd 19 Takksigelse og bønn

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

5e Ledd 19 og 20 Nattverdmåltidet

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

5f Ledd 21 Måltidets avslutning

Elverum menighetsråd slutter seg til denne justeringen.

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønner

Vi stiller et spørsmål ved om endringene som er gjort i bønnene har gjort bønnene bedre, og om endringene er så vesentlige at det er verdt å forandre dem. Vi stiller dette spørsmålet, for vi ser at endringene her i neste omgang påvirker innøvd messemusikk.

Høringstema 7 Justering i hoveddel IV. Sendelse, ledd 22-25

Elverum menighetsråd slutter seg til justeringene gjort i hoveddel IV Sendelse.